

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vniuers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

3 Qui mutuu[m] dare, et accipere possint iure communi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Qui mutuum dare, & accipere possint iure communi.

CAPVT III.

MVTUUM dare potest is, qui non est lege prohibitus, si autem lege prohibetur, quibus est interdicta libera suarum rerum administratio, cuiusmodi sunt furiosi, amentes, ebrii, prodigi, pupilli, minores, & alii similes, de quibus habetur in *l. si cui bonis ff. de verbo obligat*. Vnde qui liber adultæ ætatis vir, non habens curatorem, & quique liberè sua bona administrat, potest mutuum dare, & accipere.

Primo queritur, An seruus mutuum dare, & accipere queat? Respondedo, seruum, si dominus concepit administrationem peculii, posse dare, & accipere mutuum. *l. si rogasti. §. si fugitiuus. ff. de rebus creditis*. hoc locum habet, quando dominus liberam administrationem peculii seruo permisit, vt docet *l. fason in l. Citra*. non tamen quando concessit simpliciter administrationem peculii, quamuis Decius, *ibidem* assumet legem etiam in hoc casu vim habere: quandoque verò aliter seruus mutuum dat, tunc is, qui recipit, domino obligatur, non seruo, quia ex contractu serui, ius dominus acquirit *l. Nec seruus. ff. de peculio. l. Peculium est. §. l. Deposita. ff. eodem tit.* Si verò seruus mutuum accipiat, tunc aut iustus, aut nomine domini accipit, & dominus obligatur. *l. i. ff. Quod iussu. §. Instit.* Quod cum eo, qui in aliena potest. *et. §. Si iugur iussu*. Aut mutuum est conuersum in rem domini, & tunc etiam dominus obligatur. *l. i. ff. De in rem verso. §. Instit.* Quod cum eo, qui in aliena potest. *et. §. vlt.*

Alioquin dominus nullam contrahit obligationem, quãuis seruus maneat naturaliter obligatus, hoc est, si fuerit liberatus: a seipso, mutuum reddere cogitur, aut si soluet, repetere non potest. *l. Quod attinet. ff. de reg. iur. §. l. Naturaliter. §. l. Si quod. ff. de cond. et. in debi.* habetur, seruum naturaliter, non citius obligari. Vnde vt ait Abbas in *cap. Quia plerique num. 10. De immunit. Ecclesie*. Si quis aliquid seruo promittit, debet in iure naturali, & secundum conscientiam solueret, at ipse seruus domino, non sibi acquirit. Si seruus mutuum accipit, vnde se aletet, & vt haberet, quo posset ad dominum redire, à quo recesserat, naturaliter obligatur.

Secundo queritur, An procurator alicuius possit mutuum dare, & accipere? Respondedo, procuratorem, si generalis sit, sine libera potestate, vel speciali mandato non posse mutuum dare, quia dominium rei transferre non potest. Secus verò, si sit procurator cum libera bonorum administratione: nam potest rite omnia facere, quæ potest dominus. *l. Procurator cui. §. l. Mandato generali. §. l. Procurator tutorum. ff. De procuratoribus. §. ibi Bart. & alii.*

Sed quid si quis constituit procuratorem ad accipiendam pecuniam, & postea procurator in chirographo confessus est se recepisse pecuniam, & habuisse, is ne conueniri potest. Bartolus in *l. 2. §. vlt. num. 6. ff. de rebus creditis*. negat posse conueniri, etiam si dominus dixerit se procuratorem constituere ad accipiendam mutuum pecuniam, & ad constituendum se recepisse pecuniam, & ad promittendum. Quia quando quis procuratorem instituit ad accipiendam mutuum pecuniam, intelligitur mutuum naturale, at in chirographo in quo fatetur se accepisse, & habuisse pecuniam, intelligitur mutuum civile, nisi numeratio probeatur: ergo talis procurator non obligat dominum creditorem, quia de hoc, speciale mandatum non habuit.

Tertio queritur, An filius familias, qui est in potestate patris, possit mutuum dare? Certi iuris est, posse dare ex peculio Castrensi, vel quasi castrensi, quia plenum ius, & dominium habet simul, & administrationem. Potest ite-

dem dare mutuum ex peculio aduentitio, si eius non sit ususfructus patri quæsitus. Non potest tamen ille ex peculio profectio mutuum dare, quia huius peculii dominium, ius, & administratio est penes patrem. Nec potest etiam mutuum dare ex peculio aduentitio, in quo patet ususfructum habere, quare si ex huiusmodi peculio mutuum dederit, is qui accipit, patri obligatur, non filiofamilias.

Quarto queritur, An filius familias possit mutuum accipere? Fuit olim Romæ quidam scenerator publicus, nomine Macedo, qui filiofamilias egentibus mutuum pecuniam dabat: qui postea ære alieno oppressi, necem parentibus machinabantur, eosque aliquando necabant, vt in hæreditate succederent, & haberent, vnde creditor soluerent, vel satisfacerent. Propterea à Vespasiano Imperatore, vt testis est Suetonius in *vita Vespasiani. cap. 11.* Editum est senatusconsultum Macedonianum, quo cautum est, ne quis filiofamilias in posterum mutuum pecuniam daret, & vt post mortem parentis eius in cuius potestate fuisset, actio, petitioque daretur. Itaque filiofamilias, qui pecuniam mutuum acceperat, etiam mortuo patre in exceptionem opponebat huiusmodi Senatusconsultum Macedonianum, & pecuniam mutuum acceptam sibi retinebat. *l. i. §. sequentibus. ff. Ad Senatusconsultum Macedonianum. Et Instit.* Quod cum eo, qui in aliena potestate est, *§. Illud proprie*, vbi dicitur: (Macedonianum Senatusconsultum prohibuit mutuas dari pecunias eis, qui in parentis potestate sunt, & ei, qui credidit denegatur actio, tam aduersus ipsum filium suamque, nepotem, neptemque, siue adhuc in potestate patris sint, siue morte parentis, vel emancipatione suæ potestatis esse competeant.

De hac re Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas Panormitanus, & alii in *cap. Quia plerique. de immunit. Ecclesie* & Bartol. in *Extrauag. An reprimendum, in verb. Denuntiationem*. Alii verò in *cap. Cum contingat. de iur. iur. Coustr. in cap. Quamuis pactum, de pactis, in Sexta par. 2. §. 3. num. 4.*

Quæres, An si filius familias mutuum acceperit, & iurauerit se soluturum mutuum, nec usum se beneficio Senatusconsulti Macedoniani, confirmetur iureiurando mutuum, ita vt nisi Ecclesie auctoritate iurandum relaxetur, mutuum soluetur cogatur, nec possit opponere exceptionem Senatusconsulti Macedoniani.

Dux sunt opiniones, quarum altera affirmat, tunc conscientia posse mutuum retineri, nisi iureiurando obitante, quia iurandum vim non habet, & ideo contractum confirmare non potest, eo quod lex Civilis non solum sit lata in odium, & poenam creditoris, & in gratiam, & bonum filiofamilias, sed etiam ob communem salutem, & bonum parentum, videlicet, ad eorum necem deuitandam. Ita Bartolus, Innocentius, *Locis allatis*, & Panormitanus in *cap. Cum contingat. de iur. iur. num. 22.* Eorum ratio est, quia huiusmodi iurandum est contra bonos mores, & non solum contra civiles leges, nimirum ad uitandas infidias, & periculum parentum, & ad reprimendam nimiam filioiurum libidinem.

Alter sententia tradit, iurandum non esse contra bonos mores iuris naturalis, sed civilis tantum, quia & creditor iure naturali debitum postulat, & debitor creditum soluit, & ideo tale mutuum iureiurando confirmari, ac proinde filiofamilias mutuum soluetur compelli, vt iurandum seruet. Imola. in *cap. cum contingat. de iur. iur. num. 66.* Decius, *conf. 403. num. 28.* Paulus, *Coineus*, Curtius, & alii in *Authen. Sacramentum puerum. C. Si aduersus venditorem*. Hanc opinionem dicit esse communem Gabrielus Titul. *de Minoribus. conclus. 5. lib. 2.*

Sed reuera hæc duæ opiniones facile conciliantur. Nam prima locum habet, quando filiofamilias mutuum accipit cum peculio Patris. Secunda verò, quando mutuum est à filiofamilias acceptum absque villo tali periculo.

Quae in multis casibus Senatusconsultum Macedonianum, non habet locum. Primum, quando filiusfamilias habet bona castrensia, vel adventitia, in quibus pater vultum suum non habet. *l. §. In filiofamilias. & l. vj. ad quantitatem. ff. ad Macedonianum.*

Secundo, cum pater indigente alimentis filium mutuum accipit, ut eius inopiam subleuet: immo quoties mutuum fuerit in alimenta, vel in rem patris conuersum, vel iussu, consensu, aut nomine eius receptum, *l. Si filiusfamilias. & l. Si tamen. ff. ad Macedonianum. & l. Si permittente. C. eodem tit.*

Tertio, non habet locum in mutuo, quod pondere, vel mensura constat. non numero, hoc est, non habet locum in aliis rebus, quae non sunt pecuniae, nisi ea conditione fiat data, ut venderentur, & pecunia ex illis relicta conuerteretur in mutuum. *l. Sed Iulianus. §. Mutui dationem. ff. Ad senatusconsultum Macedonianum.* Nam appellatione pecuniae non venit nisi pecunia numerata, in penis, & odii, quae strictius, non laxius interpretamur. *c. Odis. de reg. iuris, in Sexto.*

Quarto, quando tempore contractus filiusfamilias habebatur sui iuris homo, vel quando ipse in auctore sui iuris esse, vel denique quando is, qui mutuum dedit, bona fide putavit illi, sui iuris esse, quia erat ignotus, nec potuit eius conditionem inquirere, vel quia etiam proreetae fatis etatis. Ita iuris Civilis interpretes in *l. C. Ad Macedonianum. Et colligitur ex l. Si quis. ff. ad Macedonianum. & l. Zenodorus. C. eodem tit.*

Quinto, quando filiusfamilias solum est fideiusor, non principalis debitor mutui, nisi in fraudem legis sic fideiusor constitutus, videlicet si pecunia ad ipsum peruenierit. *l. Item filiusfamilias. & l. Si Iulianus. §. Item si duos. ff. Ad Macedonianum.*

Sexto, quando filiofamilias mutuum est datum necessitatis causa, ob evitandum eius periculum. Vnde si mutuum acciperet filius alimentorum gratia, vel causa studiorum, solvere ipso iure compellitur, nam tunc patris consensu expresso, vel tacito videtur esse mutuum acceptum, si pater filium ad studium litterarum misit. *l. Macedoniani. C. Ad senatusconsultum Macedonianum. Sic Crotus in consil. 135. num. 2. Idem iuris est, si pater filium in aliqua negotiatione constituit, qui causa eius mutuum receperit. l. Sed Iulianus. §. Proinde. & §. Quamquam. ff. Ad Macedonianum. Boetius de off. 221. num. 4. & Crotus, num. citato.*

Septimo, si filiusfamilias in leses creditam pecuniam accepit. *l. Si filiusfamilias. §. Sin autem. C. ad Macedonianum.*

Octavo, si filiusfamilias in scio patre mutuum accepit, & postea pater ratum contractum habuerit. *l. vltim. C. Ad Macedonianum.*

Quinto quaeritur, An pupillus possit mutuum dare? Respondeo, non posse absque auctoritate tutoris, & decreto iudicis. *l. Non omnis. §. Si pupillus. ff. De rebus cred. Quid si mutuo det, tutore initio, & postea tutor ratum habuerit? Respondeo, vim non habere mutuum, quia ab initio non valuit, & proinde lapsu temporis non conualescit. *c. Non firmatur, De regul. iuris in Sexto. l. Quod ab initio. ff. eodem tit.* Hanc locum habeat, nisi mutuum fuerit consummatum, & in rem populi conuersum.*

Sexto quaeritur, An si Praefectus Ecclesiae mutuum aliquid accepit, obligetur Ecclesiae creditori? Respondeo, Ecclesiam pupillo aequiparari. *l. Orphanotrophos. C. De Episcopo. & Clerici. Praefectus igitur, aut nomine suo mutuum accepit, aut nomine Ecclesiae. Si primum, Ecclesia nulla obligatione tenetur. Si secundum, Ecclesia obligatur, si mutuum fuerit in rem eius consummatum: alioqui creditor mutuum repetere non potest, nisi probauerit in rem Ecclesiae mutuum esse conuersum.*

Septimo quaeritur, Quam sine alii, qui nec dare, nec accipere mutuum possunt? Respondeo, Praefectum, Praesidem, eiusque publicum ministrum non posse pecuniam mutuum dare, vel accipere. *l. Principibus. & l. Praeside. ff. De rebus cred. & l. Scribarios. de Numerariis, Altiariis,*

& Chartulariis lib. 12. & l. Eri, qui officio. C. Si contempnatur. Sed hanc locum habet in eo, cuius officium ad tempus durat, non in perpetuum.

Item Iudex, vel Praefectus potest mutuum accipere ab his, qui subditi sibi non sunt. *l. Praeside. §. Praeside. ff. De rebus cred. Potest etiam mutuum dare, ob publicam utilitatem. l. Civitas. ff. De rebus cred. Praeterea, in l. Si quis. C. De his, qui ex publicis rationibus mutuum pecuniam accipiunt, in lib. 10. habetur: (Si quis ab actoribus, tabulariis, atque iuris, officii rationum tenebrem pecuniam sumptu, delectus in eodem, ad quadrupli poenam ex hac auctoritate teneatur.) *Ex l. Sciant omnes, eod. tit. & l. lib. dicitur.* (Sciant omnes, accipiendi mutuo ex largitionibus facti aut non patere cuiquam facultatem. Quod si quis aurum ex nostro aetario prauis commodis prouenerit, occulte, aut cautionis, aut ipsionis fide, ut debitor redditorus, sine nostra auctoritate acceperit, ablati bonis omnibus perpetue deportationis subdat ex hoc, si eorum qui ex memoratis thesauris, sub specie publici creditoris, aut cuiuspiam commodauit, aut dedit capitali sententia subiungitur.) Sic ibi.*

Is item, qui laici alicuius aliquid et mutuo dare quippiam ad ludum non potest in *l. ff. Quorum rerum actio non datur. ita habetur: (si in alicuius rem vendam, aut ludam, & euicta re conueniat, exceptioe iudicis dabitur emptor.)* item mutuo dari non potest et, qui statim pecuniam est consumpturus. *l. Non potest. ff. De us. bonor. rapto.*

De Rebus, quae mutuo dari, & accipi possunt.

CAPVT IV.

IN *l. De actionibus. & obligationibus, ita legimus: (Mutui autem dato constitit, in his rebus, quae pondere, numero, & mensura constant, veluti vino, oleo, summea to, pecunia numerata.) Idem dicitur in l. 2. Mutui datio. ff. De rebus cred.*

Primo quaeritur, Quae res intelligantur consistentes in numero? Ratio dubitandi est, quia libri dantur numerati, & pecuniae, & aliae res similes, in quibus tamen mutuum minime constitit? Respondeo, mutuum contrahi in his, quae numerata dantur, & quae functionem recipiunt. Quare libri, pecuniae, & aliae generis res; mutuo dari non solent, sed commodati, quia functionem non recipiunt in rebus eiusdem generis. Panis mutuo dari solet, quia in pondere constitit, & in pondere datur, sicutiam argentum, & aurum, & quodlibet aliud metalli genus, & aliquando etiam regulae, lapides, lateres, & ligna mutuo dantur, quando in re eiusdem generis functionem recipiunt. Mensura intelligitur, quae res liquidas, vel auidas capit & continet, non quae rerum magnitudines, aut locorum intervalla metiuntur.

Secundo quaeritur, An res communis, mutuo dari, queat? In *l. Nam et si seruo. §. Si seruo. ff. De rebus cred.* sic statutum est. (Si seruo communis decem crediderit, pro suo administratione seruo concessa est, siue non, & consumantur nummi, quinam competere actionem. Nam et si communis nummos tibi centum crediderit, posse me quinqueaginta condicere. Papinianus scribit, etiam si singula corpora communia fuerint.) Ex quibus verbis colligitur, quando communis pecunia datur, mutuum contrahi, & quemlibet dominum suam partem posse repetere.

Tertio quaeritur, An res aliena mutuo dari queat? In *eadem lege. §. 2. dicitur.* (Nam et si fur nummos credendi animo dedit, accipientis non facit, sed consumptus eis nascitur condictio. Vnde Papinianus ait: Si alienos nummos tibi mutuo dedi, non ante mihi tenens, quam eo consumptis. Quod si per patres eos consumptis, an patres tibi condicam; quaerit. Et sic condicturum, si admon-